

JØRN BIRKEHOLM

Forfatter Jørn Birkeholm, der blandt andet har medforfattet julekalenderen "Jul i Gammelby", fortæller i denne erindring om sin opvækst i Malling i 1940'erne.

Erindringen er indsendt af Beder Malling egnsarkiv.

DRENGETID I MALLING

Oppe på bakken – ovenfor foderstofften – lå købmand Dich's købmandsforretning. Her købte jeg kaffe for min mor, for den var den bedste. Oscar Dichts kone hed Mette, og hun var referent til Stiftstidende. Hun har berettet om utallige sølv- og guldbryllupper, fødselsdage og andet opsigtsvækkende.

Sammen havde købmandsparret en utrolig arrig, glathåret gravhund, som i et anfald af irritation bed min onkel Harald i næsen i en sådan grad, at han måtte have syet den yderste tip på hos lægen.

Så var der også Brugsen, hvor brugsuddeler Larsen huserede. Han har en gang smidt mig ud af butikken, fordi jeg kom for skade at klø mig i nakken. Han

påstod, at jeg måtte have lus, når jeg sådan skulle klø mig, og han ville ikke have lus i sin butik. Jeg måtte gå og fik slet ikke handlet.

Lidt længere oppe – over for kirken og Gammelbys Tricotage lå købmand Sørensens butik. Købmand Sørensen skrev med blækstift, og det kunne godt ske, at han i tanker kløede sig under næsen med blækstiften, så han blev ganske blå.

Nede på stationspladsen lå Villadsens forretning. Villadsen var en lille, bred og skaldet mand. Jeg syntes dengang, at han lignede en slags bulldog-hund.

Inde på stationen var det stationsforstander Andersen, der bestemte. Det mente han også at have ret til uden for stationen. Utallige er de gange, hvor han er kommet farende ud iført kasket og armbind og hvad ved jeg for at jage os bort. Alene den blotte tilstedeværelse af en dreng inden for hans synsvidde kunne udløse forfølgelser på stationsområdet ledsaget trusler om, at hvis vi nogensinde kom igen, så – – .

Det gjorde vi så.

Torstensens forretning havde skuffer med rundhagl, der kunne bruges i slangebøsseerne. Ellers var den bare alt for stor, og jeg gad egentlig ikke komme der.

Frøken Vedels Sæbehus og Boghandel var noget mere interessant. Inde i vinduet sad som regel en pekingseserhund. Den var utrolig galsindet – næsten som stationsforstander Andersen – og når man kom forbi vinduet for at se, hvorledes "Hjemmets Julebog" så ud i år, galpede hunden op, gøede og skreg og spyttede så meget på vinduet, at man ikke kunne se gennem ruden.

Jeg brugte megen tid på at undre mig over, om hundens flade snude skyldtes, at den uafslædigt stødte mod ruden.

Omme bag ved Ingrid Vedels have lå branddammen.

Åh, salighed: Haletudser, karusser og salamandre plus alle de andre vanddyr. Så lå man der på maven og snusede den gode luft gennem næsen og de spændende dyr gennem øjnene, og så pludselig stod Ingrid Vedels søster med

tørklæde om håret bag os og bad os forsvinde. Jeg har aldrig set hendes hår, og de store drenge påstod, at hun åd børn.

Ude på gader og veje kørte Frausing med sin hvide mælkevogn. Hesten Klaus gik foran, og Frausing meldte sin ankomst med sin klokke, hvorefter vi myldrede ud med kander og spande og blev forsynede af hans mageløse målekrus.

Engang åbnede Leif for hanen med kærnemælk, mens Frausing sad på bukken, og Klaus trak fremad. Kærnemælken endte i gruset.

Andre hentede mælk omme på Sønnichsens gård. Når kirkeklokken ringede solen ned, begav man sig med potter, skåle og pander til gården og fik fyldt op af varm, varm komælk, der blev stillet til side derhjemme, så fløden kunne skummes af.

Et lille blik-skilt på stalddøren fortalte i øvrigt, at besætningen var tuberkelfri. Betyggende.

Da jeg kom i første klasse, forelskede jeg mig vildt i Minna Rogersen. Aldrig havde jeg set noget så dejligt. Vi plukkede jordbær på jernbaneskråningen neden for Larsens Bakke. Desværre gjorde hun det forbi. Jeg husker ikke, hvem hun valgte i stedet for mig, men jeg husker klart, at jeg var nedtrykt i flere timer efter.

Det var frøken Mortensen, der gav os de første og grundlæggende færdigheder. Det gjorde hun godt og venligt.

Ude i skolegården legede vi "Kom hjem alle mine kyllinger", indtil frøken Mortensen bankede heftigt på ruden. Det betød, at frikvarteret var forbi. Vi lærte også at synge "Nu er timen til ende", og vi huskede at bukke eller neje og give hånd, når vi skulle hjem.

Efter anden klasse skulle vi i den store skole. I den ene ende var det lærer Grymer, i den anden ende lærer Pedersen.

Grymer gik med knækflip, og jeg var i perioder bange for, at flippen skulle skære hans hals over. Han har en gang givet mig fem øre, fordi jeg spillede en eller anden melodi på hans violin. Han skulle for øvrigt have udbudt en ged til salg efter den kirkelige handling i kirken, hvor han var degn.

Lærer Pedersen var mere mit nummer. Han havde kun én arm og gik lange ture i omegnen. Han var dybt interesseret i naturen, vidste så godt som alt, hvad der er værd at vide, og kunne fortælle, hvad han vidste. Han var en mageløs lærer, tror jeg.

Hvad der i tidernes løb har gemt sig af pindsvin og fuglereder i Foghs hæk, er ubeskriveligt. Så vidt jeg husker, har alle Mallings fuglereder i hele min skoletid været anbragt her.

Ude på en stærkt skrånende græsmark spillede vi fodbold. Målene var et par rafter, der gerne væltede, hvis man ramte stolpen. Der var ingen overligger, men lærer Pedersen afgjorde fyndigt fra sin post under de store træer, om bolden var over eller under.

Han brugte ikke fløjte, men dirigerede spillet med tilråb som: Hold! Frispark ovre ved Holger! eller Hold! Så bytter vi! En eftermiddag scorede Helge med ryggen til målet og tabte ved samme lejlighed sin gummistøvle.

Det talte vi meget om den sommer.

Da vi blev lidt større, fik vi øjnene op for livets mysterier. Lange Verner havde kaniner, og de gjorde ind imellem ting, der var så forbløffende, at selv små drenge måtte studere fænomenet indgående. Lange Verner sagde, at de parrede sig. Han-kaninen kunne anstrenge sig så meget, at den måtte falde om bagefter.

Forbløffende.

Senere har man så selv erfaret, at der skal megen energi til sådanne ting.

Så var der biblioteket. Frøken Krøyer havde kommandoen i det lille rum, og hun afgjorde egenrådigt, om vi nu også måtte låne de bøger, som vi havde fundet interessante.

Da vi var blevet så store, at vi kunne nå de øverste hylder, opdagede vi "Sangen om den røde Rubin", og vi fnisede vellystigt, når vi bladrede i den. Imidlertid fastslog frøken Krøyer, at "den var ikke noget for os".

Doktor Kelstrup havde konsultation lige over for biblioteket dengang. Der har jeg fået rykket en tand ud, og jeg kan endnu erindre lugten af æter.

Ude i venteværelset hang der et maleri af en krøbling. Jeg kan ikke huske, hvad han hed, men jeg kan huske, at billedet var lavet af Victor Glysing Jensen fra Beder.

Jeg kan også huske den dag, da Glysing Jensen kom hjem fra koncentrationslejren. Han gik forrest i en stor, grå frakke, og den halve by gik bag efter ham.

De sagde, at han var blevet tynd.

Det var en stor dag.

Det kunne ske, at en høne forvildede sig op på høløftet på Sønnichsens gård.

Her byggede den sin egen private rede og lagde mange æg.

Hvis vi fandt sådan en rede, tog vi æggene og brugte dem til at kaste med.

Jeg var god til at kaste. Jeg kunne kaste et æg så højt, at det næsten forsvandt for blikket. En dag kastede vi æg ind over kirkegården, og det blev vi ved med, indtil frøken Krøyers søster kom ud gennem kirkegårdslågen med æggeblomme og æggehvide ned over hat og skuldre.

Karetmager Sørensen har givet mig nogle af de bedste erindringer. Der duftede af spåner og rigtig snedkerlim i hans værksted, og han var ikke ked af at bruge tid på styler, flitsbuer og så videre.

Oppe ovenpå sad hans kone og holdt øje med alting gennem gadespejlet.

Selv var jeg gennem hele min drengetid en bette splejs. Alligevel var jeg med i "banderne", der sloges med drengene fra Pedholt og Pøel nede ved Fisbækken. Ikke fordi jeg var stærk, men fordi jeg var god til at tegne dødningehoveder.

Og skrædder Nielsen – Allans far.

Og Tusindhandelen.

Aabye Madsens savværk med den store dampmaskine.

Bondes Bageri.

Landbrugsskolen og dens gymnastiksal.

Og da Erik ude fra Malling Bjerger faldt i vandet under skoleudflugten til Himmelbjerget.

Flyvemaskinen, der en skønne dag landede på marken lige før Egelund – – .

Og da en måge under en skoleudflugt til Aarhus sked en klat på lærer Pedersens hvide jakke. Han gik dog resolut ind i den nærmeste boghandel,

købte et stykke kridt og kridtede klatten over.

Og hestebideren, der var togfører i Odder-Grisen, og som en gang låste op til tog-toilettet og åbnede døren, fordi han troede, at der sad en derinde, der havde glemt sit togtkort. Det gjorde der ikke. Derimod sad der en trængende dame.

Det er alt sammen længe siden nu, men alligevel sidder det – og en hel masse andet – fast i min erindring.

Byens dufte, husene, vejene, skolen, menneskene – det hele er der.

Og skulle noget være glemt i erindringen, skal der bare åbnes som ved et tryk på en knap.

Kan du huske?

Og kan du huske?

•
Og som det er et vist kridt over
Helt lyst og indtastet
Lene ud.
I bogen om til høje var der blot
en del af det, og det på loftet.
Der gik det på og var det alene
fra og med med det og med
fra den gamle.

•
Det er det ikke, ikke mere, der ligger
i det. Det er blot, og det er det
alt. Det er mere, og det er
med, det er med, det er med.
I det er det, det er det, det er det
at, det er det.

•
Det er det, det er det, det er det
at, det er det.

